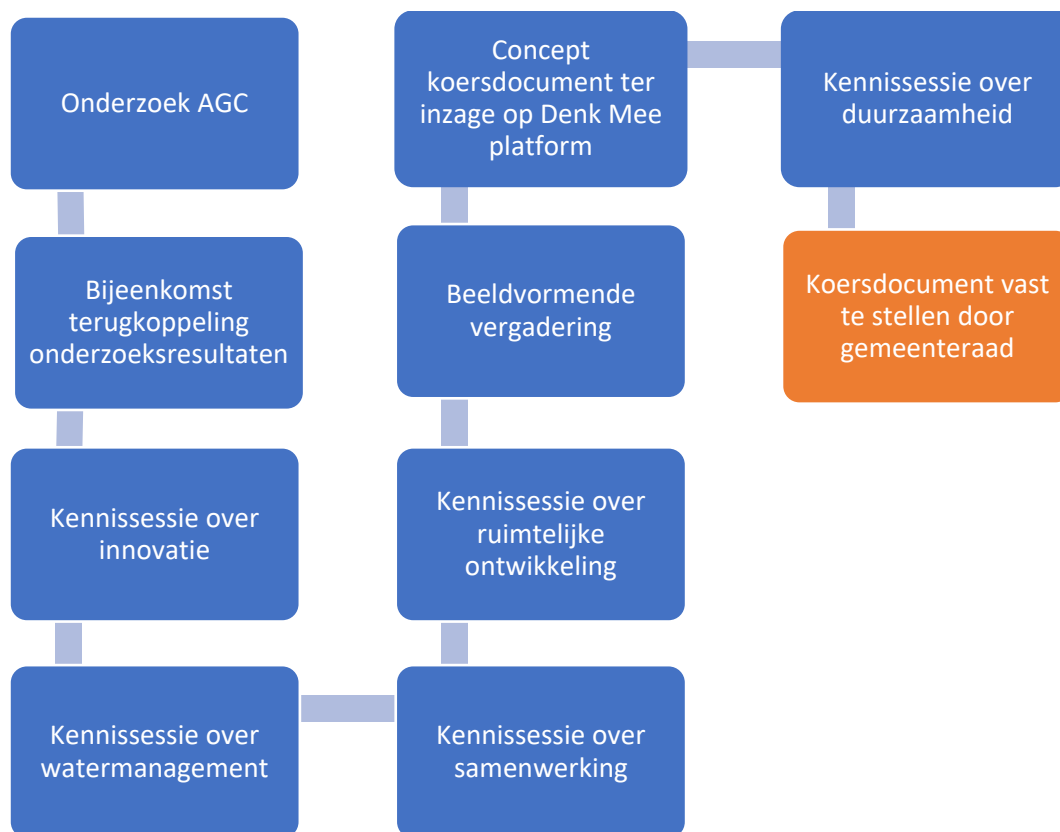

**Rapportage Participatietraject
Koersdocument Agrarische
sector Hollands Kroon**

Participatietraject Koersdocument agrarische sector

Bij het tot stand brengen van de inhoud uit het koersdocument agrarische sector zijn verschillende participatietrajecten gevolgd. Hieronder een schematische weergave van de activiteiten die zijn uitgevoerd in het kader van participatie.

Inhoud participatietraject

1. Onderzoek Amsterdam Green Campus	De Amsterdam Green Campus (AGC), een onafhankelijk onderzoeksbureau, heeft in opdracht van gemeente Hollands Kroon en LTO-Noord (belangenorganisatie agrariërs) een onderzoek uitgevoerd naar de toekomstbestendigheid van de agrarische sector in Hollands Kroon en wat zij in de toekomst nodig hebben om zich te blijven ontwikkelen. De AGC heeft dit onderzocht aan de hand van een enquête , uitgestuurd aan alle agrariërs in Hollands Kroon, en het doen van verschillende interviews met agrariërs. De uitkomsten van het onderzoek vormen de basis voor het opstellen van het koersdocument. De focusgebieden die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen zijn: innovatie, watermanagement, samenwerking en ruimtelijke ontwikkeling. In het koersdocument agrarische sector worden deze focusonderwerpen verder uitgewerkt.
--	--

2. Bijeenkomst terugkoppeling onderzoekresultaten	Om alle respondenten die hebben meegedaan aan de enquêtes en interviews van het onderzoek van de AGC op de hoogte te stellen van de uiteindelijke onderzoeksresultaten is er een online bijeenkomst georganiseerd waarin de onderzoeksresultaten zijn gepresenteerd en er een mogelijkheid was om vragen te stellen.
3. Participatieronde kennissessie innovatie	Voor een duidelijk en concreet koersdocument op de agrarische sector moeten we keuzes maken. Op basis van het onderzoek van de Amsterdam Green Campus zijn vier focusgebied uitgekozen voor het koersdocument, namelijk: innovatie, watermanagement, samenwerking en ruimtelijke ontwikkeling. Om meer inhoud te geven aan deze onderwerpen is op elk van de focusgebieden een kennissessie georganiseerd. De eerste kennissessie heeft als onderwerp 'innovatie in de agrarische sector'. Voor de sessie zijn verschillende stakeholders uitgenodigd, zoals Greenport en agrariërs uit gemeente Hollands Kroon.
4. Participatieronde Kennissessie watermanagement	De tweede kennissessie heeft als onderwerp 'watermanagement'. Bij deze sessie zijn verschillende agrariërs en stakeholders uitgenodigd zoals het Hoogheemraadschap. Tijdens deze sessie konden zij input geven op het onderwerp watermanagement.
5. Participatieronde kennissessie samenwerking	De derde kennissessie heeft als onderwerp 'samenwerking' en dan hoofdzakelijk de samenwerking tussen de agrarische sector en de gemeente. Tijdens deze sessie is uitleg gegeven over de verschillende communicatiekanalen van de gemeente en het ondernemersloket. Verder konden de deelnemers hun input geven over de samenwerking tussen de gemeente en de sector. De kennissessie over samenwerking was openbaar en iedere inwoner/agrariër kon zich hier voor inschrijven.
6. Participatieronde kennissessie ruimtelijke ontwikkeling	De vierde kennissessie heeft als onderwerp 'ruimtelijke ontwikkeling' tijdens deze sessie zijn er verschillende onderwerpen aan bod gekomen zoals vrijkomende agrarische bebouwing, agrarisch areaal en huisvesting van arbeidsmigranten. De deelnemers konden tijdens deze sessie hun input geven op deze onderwerpen en zelf onderwerpen aandragen.
7. Beeldvormende vergadering	Op 8 april 2021 is er een beeldvormende bijeenkomst geweest met de gemeenteraad over het koersdocument agrarische sector. Tijdens deze bijeenkomst zijn in hoofdlijnen de focusonderwerpen van het koersdocument toegelicht en was er een mogelijkheid voor de gemeenteraad om input op deze onderwerpen te geven. De input van de gemeenteraad is vervolgens verwerkt in het koersdocument. De beeldvormende vergadering is hier online terug te kijken.
8. Concept koersdocument ter inzage op Denk Mee	De input uit de kennissessies en beeldvormende vergadering hebben geleid tot een eerste aanzet van het koersdocument. Deze conceptversie heeft voor acht weken ter inzage gelegen op het Denk Mee platform . Tijdens deze inspraakperiode hebben alle stakeholders de mogelijkheid gekregen om te reageren op de conceptversie. De

	binnengekomen reacties van de verschillende participanten zijn in deze rapportage terug te lezen. Alle binnengekomen reacties zijn zorgvuldig afgewogen en waar mogelijk toegevoegd/gewijzigd in het koersdocument. Ook bleek uit de reacties dat het koersdocument wat aangescherpt zou kunnen worden op het gebied van duurzaamheid in de agrarische sector. Daarom is besloten om een hoofdstuk 'duurzaamheid' toe te voegen.
9. Participatieronde kennisessie duurzaamheid	Om meer inhoud te kunnen geven aan het hoofdstuk 'duurzaamheid' is er een extra kennisessie georganiseerd over dit onderwerp. Bij deze sessie zijn verschillende stakeholders uitgenodigd zoals LTO, ANV Hollands Noorden, Greenport, Amsterdam Green Campus en Natuurlijke Zaken. De input uit deze sessie is verwerkt in het koersdocument.
10. Definitief koersdocument vast te stellen door de gemeenteraad	Alle bovenstaande activiteiten hebben geleid tot de definitieve versie van het koersdocument die is aangeboden aan de gemeenteraad ter vaststelling.

Reacties participatietraject Denk Mee

Reacties op het hoofdstuk focus op innovatie	Naam	Datum
Inzetten op innovaties; past zeker bij een gemeente als Hollands Kroon, prachtige kans en keuze! zilte teelt: zeker een goed onderwerp om mee te nemen, maar heb hier niet al te hoge verwachtingen van. Zilte teelt is niet het ei van Columbus en de oplossing voor alles. Een zout-tolerant gewas kan nog steeds maar een heel klein beetje meer zout verdragen dan reguliere gewassen. Kennisessies over gewasbeschermingsmiddelen; ik denk niet dat dit de rol van de gemeente is. Agrarisch ondernemers zijn vanuit hun eigen bedrijfsvoering al meer dan genoeg gemotiveerd om de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen zover mogelijk te reduceren. Verschillende gewasbeschermingsadviseurs begeleiden de stappen te zetten naar steeds meer duurzame middelen. Gemeente heeft geen inspraak in dit proces.	Participant 1 LTO-Noord	14-07-2021
Er is een belangrijke passage over onderwijs. Belangrijk voor de sector. Ik mis hier het gegeven dat het Clusius College op MBO niveau een belangrijke bijdrage levert aan de opleiding van (toekomstige) medewerkers van agrarische bedrijven. Zowel op het gebied van veehouderij (Alkmaar, niveau 2, 3 en 4) als plantenteelt (Hoorn, niveau 2, 3 en 4 bloembollenteelt, akkerbouw/vollegrondsgroenteteelt, glastuinbouw; Schagen op niveau 2) leidt het Clusius. De opleiding bollenteelt in Hoorn is de enige specifieke opleiding op dat vakgebied in Nederland. Veel van de studenten lopen stage in Hollands Kroon (ik ben zelf stagebegeleider van deze opleidingen). Daarnaast heeft het Clusius College de Onderwijsgroep die opleidingen aanbiedt voor mensen die reeds werkzaam zijn in de sector. Graag gaan we in overleg hoe we de samenwerking kunnen verbeteren en verkennen wat we voor de sector in de gemeente nog meer kunnen betekenen. Als kader staat genoemd: Waar mogelijk de beperkingen die de verbetering van de bodem in de weg zitten wegnemen. Een van de beperkingen is de maximale aanvoer van organische bemesting door de fosfaat en stikstof normen. Om de bodem vruchtbaarheid op peil te houden is voldoende aanvoer van organische stof noodzakelijk. De bodem is dan beter bewerkbaar, houdt beter water vast in droge perioden en voert water beter af in natte perioden. Een goede zaak om dit bij de landelijke overheid aan de orde te stellen.	Participant 2 Middelbaar onderwijs	19-08-2021

Gebundelde reactie gemeente		
Op iedere participant is een individuele reactie gegeven. Hieronder zijn deze reacties gebundeld. - Zilte teelt: Zilte teelt is als onderdeel genoemd in het koersdocument. Wij zijn ons bewust van het feit dat nog niet alle gewassen geschikt zijn voor zilte teelt en de zout tolerantie van de gewassen op dit moment nog relatief laag is. Deze innovatie heeft nog verdere onderzoek en ontwikkeling nodig. Omdat verzilting een steeds grotere rol gaat spelen binnen de gemeente vinden wij het echter wel belangrijk om het mee te nemen en hierop te anticiperen in het koersdocument. Het heeft echter niet de hoofd-focus. - Kennisessies: De kennisessie over gewasbescherming is verwijderd uit het koersdocument. - Onderwijs: In het koersdocument is het stuk over onderwijs aangevuld met de informatie uit bovenstaand reactie. Daarnaast zijn we vanuit de gemeente aan het kijken hoe we het onderwijs kunnen versterken en de agrarische sector kunnen promoten. Dit doen we in samenwerking met Match2020 en De Kop Werkt en Greenport. (op basis van bovenstaande reactie is participant 2 uitgenodigd voor een gesprek over de samenwerking tussen het agrarische onderwijs en de gemeente).		

Reacties op het hoofdstuk focus op watermanagement	Naam	Datum
Kennisessies: goed idee. Ik denk dat het wel verstandig is om eerst even vooraf de onderwerpen te bespreken met een aantal boeren om te voorkomen dat er adviezen over tafel gaan die allang toegepast worden. Inzetten op vergroening in gemeenten: is hier ook een specifiek project of campagne voor in gedachten? (stoeptegels eruit...). Voorlichting effect van stevige buien in de zomer op de riolering en wat je er zelf aan kan doen in je eigen tuin. Gelijk voordeel voor biodiversiteit in je eigen gebied. Geweldig dat gemeente HK inventariseert in een kanskaart voor ondergrondse wateropslag Complimenten, ambitieus stuk, daar kan ons gebied zeker in het licht van de huidige ontwikkelingen veel aan hebben. Ik heb input gevraagd aan 'naam persoon', wellicht dat er nog aanvullingen komen.	Participant 3 LTO-Noord	17-07-2021

Bij de kwaliteit van het water staat een opmerking over giftige stoffen in het water door gewasbescherming. Natuurlijk horen deze stoffen niet in het water, hier is afgelopen jaren veel in geïnvesteerd en dit heeft geleid tot een duidelijke afname. Dit moet ook een blijvende inspanning zijn. Ik mis hier een opmerking over andere bronnen van giftige stoffen in het oppervlaktewater, zoals medicijnen. Dit is niet alleen van belang voor de natuur, maar ook voor het gebruik van het water in de agrarische sector. Bij bewustwording van watergebruik staat een opmerking over het onder water zetten van percelen tegen aaltjes in droge perioden. Deze maatregel werkt het beste bij temperaturen boven de 16 graden, en wordt ingepast in het systeem. Deze maatregel is van groot belang voor de bolle sector en de akkerbouw. Van belang is dus om deze maatregel mogelijk te blijven houden al is het in de zomer cq. droge periode. Goede alternatieven zijn er niet tegen o.a. <i>Pratylenchus</i> en <i>Meloidogyne</i>. Een grondbewerking uitvoeren (iets verder in het stuk) is mogelijk alleen werkzaam tegen een specifiek aaltje die gevoelig is voor droogte en bewerking (<i>tricodorida</i> aaltjes).	Participant 4 Middelbaar onderwijs	19-08- 2021
De waterkwaliteit verbeteren > wij houden rekening met de afvoer van het afvalwater en hoe dit gezuiverd kan worden. Zou het niet mooi zijn dat er alleen gezuiverd water geloosd mag worden in sloten en kanalen? Op dit moment mogen data centers het zoute restant van koelwater lozen in het oppervlakte water, welliswaar is dat oppervlakte water ook niet vrij van zout maar beter wordt het er ook niet op.	Participant 5	17-07- 2021
Gebundelde reactie gemeente		
- Vergroening gemeente: Vanuit team Duurzaamheid wordt er al veel ingezet op vergroening in de kernen. Er loopt een campagne over 'stoeptegels er uit..') en er zijn meer activiteiten omtrent biodiversiteit. Dat neemt niet weg dat wij deze op het gebied van de agrarische sector een boost kunnen geven. Biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw is dan ook vertegenwoordigd in het koersdocument. We gaan in gesprek over welke projecten op het gebied van biodiversiteit zouden kunnen oppakken in de uitvoeringsagenda. - Waterkwaliteit: Wij zijn op de hoogte van het probleem omtrent het lozen van ongezuiverd water op het oppervlakte water. Om deze reden is er in het koersdocument hier ook een passage over meegenomen. Op bladzijde 10 onderaan de pagina kunt u deze vinden. Vanuit de gemeente zijn wij in gesprek met betrokken partijen over het vinden van een oplossing voor het lozen van ongezuiverde water op het oppervlakte water. - Medicijnresten: De opmerking over medicijnresten in het oppervlaktewater is toegevoegd aan het koersdocument. - Onder water zetten van percelen: De uitwerking over het niet onder water zetten van percelen in de droogste maanden is uit het koersdocument verwijderd. - Aaltjes: Opmerking over het specifieke soort aaltje is toegevoegd aan het koersdocument.		

Reacties op het hoofdstuk focus op samenwerking	Naam	Datum
Samenwerking in de agrarische sector. De sector is een van de kroonjuwelen van onze gemeente Hollands Kroon. Heel mooi en goed dat de gemeente Hollands Kroon aandacht besteedt aan de toekomst, aan de ontwikkeling van deze sector. Transport is zeer belangrijk voor de agrarische sector. Transport kost tijd en energie en is dus een grote kostenpost voor de sector. De verhoogde maximum snelheid van tractoren en de vergroting van materieel zijn middelen om deze kosten te drukken. Per transport gaat daardoor steeds meer gewicht met toenemende snelheid over de wegen. Ook over de wegen door de woonkernen. In de oude woonkernen staan veel oudere woningen die gebouwd zijn in de tijd dat paard en wagen hét transportmiddel van de agrarische sector waren. De breedte van de wegen is in deze woonkernen nog steeds gebaseerd op transport met paard en wagen. Het zal u niet zijn ontgaan dat de laatste tijd in meerder woonkernen in de kop van Noord-Holland aandacht gevraagd wordt voor de gevolgen van het transport van agrarische producten. Ik vraag in dit koersdocument ook aandacht te hebben voor de gevolgen voor andere sectoren.	Participant 6	18-07-2021
Ondernemersloket verdient inderdaad extra aandacht, niet alleen voor agrarische ondernemers maar voor alle ondernemers in het gebied. Terecht en goed voor ondernemerschap in de gemeente dat dit onderwerp opgepakt wordt, goed werk.	Participant 7 LTO-Noord	17-07-2021
Gebundelde reactie gemeente		
- Logistiek: In het koersdocument op bladzijde 9 onderaan wordt dit probleem besproken. Verder zijn hier ook kaders en uitwerkingen voor beschreven op dezelfde bladzijde. - Ondernemersloket: Het onder de aandacht brengen van het ondernemersloket vormt onderdeel van het koersdocument.		

Reacties op het hoofdstuk focus op ruimtelijke ontwikkeling	Naam	Datum
Kleine windturbines; we vragen jullie wel dringend de optie tot plaatsen van een kleine windmolen niet definitief in de ijskast te zetten. Het moet mogelijk zijn voor een agrarisch ondernemer (veelal melkveehouders voor wie dit van toepassing is) zelfvoorzienend te worden in hun energiebehoefte. Daar kan niemand wat op tegen hebben, tegen die ambitie. Geen aparte stroomaansluiting nodig, geen vertraging bij Liander. Daarbij draagt de mogelijkheid tot plaatsen van een kleine windturbine echt bij aan het oplossen van energievraagstuk. De agrarische sector draagt graag bij aan het oplossen van het energievraagstuk, maar dan moeten we wel de mogelijkheden hiertoe krijgen. De term windmolen is voor deze molens nauwelijks van toepassing, ze reiken tot net boven de boomgrens. Streekproductenroute; kan vanuit beide kanten meer energie op gezet worden, dat verdient dit onderwerp ook. Farmers market: super tof dat de gemeente dit overweegt. Wel heel graag aansluiten en versterken van een lokaal initiatief zoals dan de grotere boerderijwinkels én natuurlijk de boerenversmarkt. Géén nieuwe markt. Uit praktijk blijkt dat de bereidheid van agrarisch ondernemers om week na week op een dergelijke markt te staan en daarmee de voetbal van hun eigen kinderen te missen om zo €50 te verdienen echt minimaal is. Herenboeren; prima initiatief. Wellicht dat linken gelegd kunnen worden naar LTO of naar CAV Agrotheek voor praktische ondersteuning.	Participant 8 LTO-Noord	17-07-2021
Grond behoefte, wees zuinig op onze landbouwgrond, stop de ontwikkeling van grote (industrie) terreinen t.b.v. glastuinbouw en datacenters. Geen nieuwe windturbines, goede zaak, zeker gezien de recente uitspraken dat Nederland moet voldoen aan de Europese richtlijnen. Dus ook geen kleine windmolens die het landschap ontsieren. Er kan ook gekeken worden naar andere vormen van groene energie zoals bv de Ridge Blade, een windturbine die op de nok van een gebouw geplaatst kan worden 9 https://thepowercollective.ca/) Zonnepanelen prima maar wel alleen op daken, niet op land of water.	Participant 9	17-07-2021
- Kleine windmolens bij boerderijen, zoals in Groningen bij percelen staan, max 15 meter, om in eigen energie te voorzien, toestaan. - Huisvesting in en nabij dorpen: niet voor arbeidsmigranten maar voor de lokale bevolking. Ontwikkelen wonen-in-het-groen nabij hoofdkern, ook voor starters en knarren, in ieder geval voor de jeugd, de bevolking die nu al geen huis meer kan krijgen. Geen woningen voor arbeidsmigranten in of nabij de dorpskernen: er is al een schreeuwend woningtekort, eerst eens 'om' denken, aan verplaatsen van kassen etc waar duizenden Polen voor nodig zijn, naar Polen zelf) Arbeidsmigranten hebben nu al grote invloed	Participant 10	08-08-2021

op dorpskernen qua bezetten woningen in de weinige beschikbare huizen, en op de sociale cohesie die steeds meer verbreekt: huisvesting van arbeidsmigranten is daarmee geen onderwerp voor 'agrariërs' als het om de dorpskernen gaat maar juist voor alle inwoners. Bij stimuleren van energie-nodige en woning-nodige vernieuwingen moet het oog minstens ook zijn op behoud van sociale en landschappelijke kwaliteit, voor deze inwoners. Niet alleen op hen die er aan verdienen. en de lasten over de schutting gooien. -buitensport terrein ontwikkelen middels denk-tank van dertigers, ipv zestigers, nabij bos met allerlei klim- en outdoor faciliteiten. Niet zoals nu met de campus, het zeer behoudend slechts richten op bejaarden en hun sport: Zo trek je geen jeugd aan hier te willen blijven wonen. Wees geen slaaf van Agriport, maar richt op kwaliteit van leven van bevolking, behoud van het goede en stellen van eisen bij ontwikkelingen. - Energiezuinigheid en tegengaan vervuiling van landschap. Door toestaan huidige Pernis-achtige industrie die de Wieringermeer in een keer als landschappelijk waardeloos stigmatiseert, door lichtvervuiling (duistere nachten in 1x weg) , luchtvervuiling (vele diesel-uren fossiele gas-uitstoot) door toestaan van energieslurpen (stroom-net nu al eenzijdig overbezet) wegens data-centra, en verbruik van mega veel energie, zoals nu op Agriport : dit alles maakt de bevolking machteloos en de R.E.S ongeloofwaardig. De overheid die enerzijds zegt de RES te willen kan alleen serieus genomen worden bij strengere grenzen aan en harde randvoorwaarden bij ontwikkelingen zoals op Agriport, getoetst aan doelen van Energietransitie en aan de kernwaarden van de inwoners die democratisch moeten zijn geformuleerd. Er zijn wat schijnvertoningen geweest de afgelopen jaren, waar heel wat burgers hun middag en avond aan hebben besteed, om zogenaamde input of inspraak. Alles schijn, voor de Buhne. Nu deze 'democratische rondes' voor niets waren, dit fake-proces heeft plaats gevonden en burgers het nakijken hebben moet er een duidelijk NEE zijn tegen verdere kassen en data-ontwikkelingen op Agriport, die ook niet stroken met de RES doelstelling.		
Gebundelde reactie gemeente		
- Kleine windmolens: Meerdere agrariërs hebben de behoefte uitgesproken voor het toestaan van kleine windmolens. Er is dan ook nogmaals navraag gedaan naar de mogelijkheden voor kleine windmolens binnen de gemeente. Echter is het op dit moment zo dat er binnen de gemeenteraad geen meerderheid is die de komst van kleine windmolens ondersteunt. Mogelijk kan dit onderwerp nogmaals onder de aandacht gebracht worden na de gemeenteraadverkiezing in 2022. In het koersdocument is wel de behoefte voor kleine windmolens beschreven. - Streekproducten: De suggestie voor promotie van de Farmers market en streekproducten route heb ik meegenomen in het koersdocument. - landbouwareaal: In het koersdocument is meegenomen dat bij elke grote ontwikkeling in het buitengebied het belang van de agrarische sector sterk wordt meegenomen. Echter kunnen we in de toekomst niet uitsluiten dat er geen grote ontwikkelingen op agrarische grond meer plaatsvinden. Dit zou namelijk elke ontwikkeling in de toekomst in de weg staan.		

- Wonen: De koers met betrekking tot wonen is opgenomen in de woonvisie. Op dit moment wordt er ook gewerkt aan een koers op de huisvesting van arbeidsmigranten. Omdat het onderwerp wel betrekking heeft op de agrarische sector wordt dit summier meegenomen in het koersdocument. - Sportterreinen: Dit is een onderwerp dat niet thuis hoort in de koers op de agrarische sector. - Datacentra en Agriport: Op dit moment ligt alleen het bestemmingsplan B1 bij Agriport ter goedkeuring. Op dit moment zijn er nog geen verdere plannen voor uitbreiding.		
---	--	--

Reacties op het volledige koersdocument	Naam	Datum
Het is goed dat er met burgers en organisaties nagedacht wordt over de ontwikkelingen in het agrarisch gebied. Biodiversiteit komt vaak voor in het stuk, soms modaal, maar nooit met concrete doelen. Je zou kunnen denken aan: Het gebied langs de Noorderdijkweg wordt weer aantrekkelijk voor de grutto; Als er weer veldleeuweriken gehoord worden op diverse plaatsen geeft dit een positievere ontwikkeling aan. Dit geldt ook voor het voorkomen van patrijzen in de Wieringermeer. Niet meer het accent op kwantiteit van het landschap, maar kwaliteit. Niet terug naar vroeger, maar wel leren van hoe het was en in hoeverre dit toen het welzijnsgevoel bepaalde. Moeten wij wel de tweede producent van agrarische producten zijn?	Participant 11 Raadslid SHK	15-07-2021
Om de agrarische sector kansen te bieden zou de gemeente moeten stoppen met het op (laten) kopen van goede landbouwgrond t.b.v. industrie, kassen en datacenters. Buiten het feit dat door bebouwing veel goede grond verloren gaat moet er ook veel ruimte aan waterberging gegeven worden. Dat beide ontwikkelingen niet bijdragen aan een natuurlijk milieu waar vogels, insecten, planten en dieren kunnen leven zal duidelijk zijn. Daarnaast is er door de ontwikkelingen in de afgelopen periodes een klasse verschil onder de agrariërs ontstaan, "rijke" agrariërs die door verkoop van bedrijf en/of windmolenrechten veel kunnen investeren tegenover "arme" agrariërs die dat niet kunnen en amper het hoofd boven water kunnen houden.	Participant 12	16-07-2021
Blz 8 Wij willen met de agrarische ondernemers in gesprek gaan over gewasbescherming door middel van het organiseren van kennissessies, en inwoners van naastgelegen agrarische bedrijven informeren over de stappen die al gezet worden om het gebruik van gewasbescherming terug te dringen. Graag zien wij dat de gemeente overleg faciliteert tussen de agro sector, bewoners, en het waterschap over eventuele aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen en medicijnresten in het oppervlakte water. Doel is om emissies naar het oppervlakte water te verkleinen. Daarvoor is beschikbare data van het waterschap noodzakelijk.	Participant 13	18-08-2021

Hollands Kroon is de ideale plek voor nieuwe agrarische initiatieven. We blijven innovatieve ontwikkelingen aanmoedigen en faciliteren in onze gemeente. Een innovatieve en duurzame agrarische sector is nodig om de toekomst voor volgende generaties veilig te stellen. We denken dan aan kringlooplandbouw, In dit verhaal ook de kringloopconsument toevoegen, via het riool en de waterzuivering installaties verdwijnen kostbare meststoffen zoals fosfaat en kalium de Noordzee in. Deze meststoffen terugwinnen en hergebruiken in de landbouw is een must om een groot lek in de kringlooplandbouw te dichten.		
Als Stichting Landschapszorg Wieringen (SLW) is het goed een reactie te sturen op het Koersdocument Agrarisch Beleid Hollands Kroon. Wij missen in de tekst het noemen van de bijzondere status van Wieringen als Bijzonder Provinciaal Landschap. Maar misschien is dat tegelijkertijd wel een uitspraak dat de genoemde agrarische ontwikkeling aan dit bijzondere landschap voorbij zal gaan. Helaas is dat niet het geval (zie vervolg). Er zijn in dit Koersdocument een aantal uitspraken gedaan die wij in het bijzonder onder de aandacht willen brengen ter verduidelijking en ter verbetering van de ingenomen standpunten: De uitspraak wordt gedaan: 'Ruimtelijke kwaliteit is een van de kernwaarden van de gemeente Hollands Kroon'. Maar pas op pagina 15 van de nota wordt ingegaan op dat thema in : Focus op Ruimtelijke ontwikkeling. Nadat we dan als eerste de Focus op Innovatie, dan op Watermanagement en op Samenwerking hebben gehad. In het deel over de Ruimtelijke ontwikkeling wordt gesproken over 'gevarieerd landschap met uitstekende natuurlijke waarden'. 'Ondanks dat deze waarden kenmerkend zijn voor het landschap is dit ook constant in beweging en zal dit er in de toekomst anders uit gaan zien' (pag. 15). Eigenlijk zien we in deze opmerkingen, die worden gemaakt, geen enkele garantie die zal worden gesteld voor het behoud van deze landschappelijke waarden. De betekenis en in die zin de 'waarde' van het landschap lijkt geen vaste ankers te verkrijgen in het Koersdocument. 'de agrarische sector is van grote landschappelijke waarde voor Hollands Kroon. We nemen het belang van de sector daarom mee in de nieuwe landinrichtingsprojecten'. We kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat hier vooral een woorden-spel plaatsvindt, maar dat de werkelijke natuurwaarden dan weer agrarisch worden gezien en dan weer met een accent van 'natuur'. Het komt neer op: we gaan het landschap inrichten naar de verschillende belangen, waarbij landschappelijk natuurbeheer wordt vergeten. Het wordt daarna teruggebracht tot : grondbehoefte, energietransitie, huisvesting arbeidsmigranten, recreatie en agrotourisme en vrijkomende agrarische bebouwing. Op zich de meest belangrijke thema's, maar hierin missen we landschappelijk natuurontwikkeling en natuurbeheer als een thema, dat afzonderlijk aan de orde zou moeten komen in het betoog. Dat in vorm aansluit bij het provinciale ARK Natuurontwikkelingsproject specifiek voor de Wieringermeer, dat leidt tot een plan als 'natuurdroom' voor nieuwe natuur in de provincie wat moet leiden tot meer biodiversiteit en kansen voor natuur.	Participant 14 Stichting landschapszorg Wieringermeer	29-08- 2021

Heel opvallend is het ontbreken in dit Koersdocument van een discussie over het landbouwgrondgebruik voor de aanleg van datacenters, het ruimtebeslag is echter niet gering. Vooral omdat er ook nagedacht moet worden over de hoogspanningsleidingen die nog moeten worden aangelegd en ook grondbeslag zullen leggen. Zelfs bij het onderdeel watermanagement wordt er geen aandacht aan de waterhuishouding van datacenters besproken. ‘De gemeente gaat geen harde ondergrens hanteren aan het landbouwareaal’ (pag. 15) om dan in de tekst vrijwel direct over te gaan naar het thema dat er ontwikkelingen verwacht worden waarin minder landbouwareaal nodig is. Bijvoorbeeld door kweekvleestechieken en verticale kassenteelt. Kortom: dit geeft de indruk dat er nog sprake kan zijn van expansiedrift in Agriport in de vorm van (semi) industriële activiteiten. Dat dit ook een invloed heeft ook op het BPL gebied Wieringen zal duidelijk zijn. Voorbeeld: het ontbreekt aan ruimte in de Wieringermeer voor een op zich gunstige overgang naar een systeem van 4 – jaren wisselteelt voor aardappelen, maar die grootschalige akkerbouwruimte wordt dan gezocht op Wieringen! Op pag.7 wordt gesproken over de eisen die de Provincie Noord Holland stelt per 2030 zoveel mogelijk natuurinclusieve landbouw te hebben in het kader van terugloop in stikstof en CO2 uitstoot en een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de biodiversiteit. Het valt dan op dat deze eis daar minimaal is verwoord en niet meer terugkeert als denkrichting bij de overige behandeling van thema’s. Wat betreft het vraagstuk van de ‘biodiversiteit’ wordt het standpunt ingenomen dat sinusmaaien (pag. 8) beperkt moet worden, dat laat ook al geen ruimte voor ontwikkelingen van visies die anders liggen. Het is vermoedelijk wel duidelijk geworden dat de SLW aandringt op een herbezinning en betere verwoording van de natuurwaarden en natuurbelangen, ook in de vorm van uitspraken over regio gebonden natuurbeheer. Namens de Stichting Landschapszorg Wieringen Sj. van der Meulen, secretariaat		
Reactie GroenLinks Hollands Kroon op het koersdocument agrarische sector gemeente Hollands Kroon Het Koersdocument Agrarische Sector (KAS) richt de blik op de toekomst (2029), waarbij de focus ligt op groei. De gemeente wil dit faciliteren met de beperking dat er geen ondergrens wordt gesteld aan het totale areaal landbouwgrond (nu ruim 27.000 hectare). GroenLinks Hollands Kroon (GLHK) steunt dit, want Hollands Kroon is naast een productiegebied immers ook leefgebied, woongebied, recreatiegebied en natuurgebied en het is essentieel dat deze functies met elkaar in evenwicht zijn. In het KAS spreekt men vooral waardering uit voor de agrarische sector zoals die nu bestaat. Er staat: “We hebben in Hollands Kroon een vitale agrarische sector met een gezond toekomstperspectief. Met dit koersdocument draagt de gemeente bij aan het behouden en versterken daarvan.” GLHK vindt het belangrijk dat je, vóórdat je vooruitkijkt, eerst achteruit kijkt naar wat je achterlaat en of dit verantwoord is. De opwarming van de aarde is ondubbelzinnig: de concentratie broeikasgassen is toegenomen; de atmosfeer en de oceaan zijn opgewarmd; de hoeveelheid sneeuw en ijs is afgenomen en de zeespiegel is gestegen. De bijdrage van de landbouw aan de uitstoot van broeikasgas is evident. Het KAS gaat echter vooral over praten, afstemmen, onderzoeken,	Participant 15 GroenLinks Hollands Kroon	29-08-2021

wachten op innovaties etc. Deze afwachtende houding staat haaks op de urgentie van maatregelen tegen klimaatverandering. Verder valt op dat het KAS vooral over de akkerbouw gaat. De alom aanwezige bollenteelt, veeteelt en kassenteelt komen weinig aan bod. GLHK mist ook controle op de kwaliteit van bodem, water en lucht. De MAC-waarde (Maximaal Aanvaarde Concentratie van een schadelijke stof) van de lucht in Hollands Kroon zitten al aan de bovengrens volgens het RIVM (Luchtkwaliteitsmetingen vanuit Petten) De huidige intensieve productie in de land- en tuinbouw - die leidt tot uitputting van de bodemvruchtbaarheid, grote achteruitgang van de biodiversiteit (zoals weidevogels, vlinders en bijen) en uitstoot van ammoniak en broeikasgassen – komt in het KAS niet als urgent naar voren en wordt niet gekoppeld aan de agrarische sector. Dat is jammer, want zo worden er twee sporen bewandeld die niet samen komen. Dit leidt ertoe dat de noodzakelijke verbeteringen in de agrarische sector (te) lang op zich laten wachten. Er moet één spoor zijn dat verbeteringen - waaronder streekeigen productie, stroteelt, natuur inclusieve landbouw en kringlooplandbouw - samen laat komen en de situatie voor toekomstige generaties verbetert. Een aantal boeren is hier al mee bezig. Om hun aantal te laten groeien, moeten boeren financieel en met kennis worden gesteund om de transitie te maken naar een landbouwsysteem dat in balans is met landschap, klimaat en leefomgeving. Zo vang je bovendien meerdere vliegen in één klap, want ook het watermanagement en de ruimtelijke ontwikkeling worden zo beter. Voor een gemeente die zich agrarische hoofdstad van Nederland noemt, is het opvallend dat de sector niet weet wie het aanspreekpunt bij de gemeente is, wat de regels voor huisvesting van arbeidsmigranten zijn of hoe bij de bedrijfsvoering het milieu en de leefomgeving kunnen worden gespaard. Ook worden landschappelijk natuurbeheer en het belang van Wieringen als Bijzonder Provinciaal Landschap niet genoemd. GLHK ziet op deze onderwerp graag verbinding met de provinciale of de landelijke overheid. GLHK onderschrijft dat verbetering in de agrarische sector serieus wordt besproken met de boeren, doch vraagt zich af in hoeverre dit een taak van de gemeente is, aangezien veel regelgeving door de provinciale of de landelijke overheid wordt bepaald. De veelvuldig in het KAS genoemde gemeentelijke aanpassing van bestaand overheidsbeleid en regelgeving, is daarom niet realistisch. Huisvesting arbeidsmigranten komt ook aan de orde in het KAS. In het huidige productieproces, dat gericht is op winstmaximalisatie door schaalvergroting, zijn arbeidsmigranten een relatief goedkope productiefactor. Een in de KAS genoemde reden waarom de gemeente en de sector zich genoodzaakt zien om te zorgen voor goede huisvesting en arbeidsomstandigheden, is “omdat ze anders niet meer willen komen en naar een ander land gaan”. GLHK vindt dat arbeidsmigranten die hier (tijdelijk) wonen altijd goed gehuisvest, correct betaald en behandeld moeten worden. We willen het inzetten van arbeidsmigranten echter niet stimuleren omdat hun het vertrek naar het buitenland gevolgen heeft voor het thuisland en omdat de onvermijdelijke robotisering in de agrarische sector hen hard zal raken		
---	--	--

Het (concept) koersdocument wil de ambities vastleggen tav de agrarische sector in de periode 2021-2027 (waarom deze?), met door de gemeenteraad goed te keuren vaststelling van de kaders en uitwerkingen. Dit document is tot stand gekomen op basis van een door de gemeente samen met LTO gegeven opdracht aan de Amsterdam Green Campus (AGC) naar de toekomstbestendigheid van de agrarische sector in Hollands Kroon en een aantal andere, onder bronnen opgenomen rapporten, vrijwel uitsluitend vanuit agrarische hoek aangedragen). De eerste overall indruk is dat de ambities beperkt zijn en vooral erop gericht lijken om door te gaan met de huidige werkwijze binnen de sector, een soort” business as usual” concept, met hier en daar een vleugje aanzet tot vernieuwing, en de gemeente HK als faciliterende toezichthouder op afstand (manager). Definiëring en vastlegging van de noodzakelijke gewenste relaties tot andere thema’s die van belang zijn voor de vaststelling van de toekomstige omgevingsvisie 2023(incl.RES) blijft beperkt of is afwezig. Kritische opstelling tav het eigen functioneren van de sector tav de grote maatschappelijke themas van deze tijd, Klimaatverandering, Circulaire economie, Duurzaamheid, met een aantal afgeleiden daarvan, is vrijwel afwezig en blijft onderbelicht. Het document straalt weinig ambitie uit, ook niet in de rol van de gemeente hierbij (afgezien van de vraag of de rol zoals beschreven in het koersdocument de gewenste koers en rol zou moeten zijn). Er worden vrijwel geen kwantitatieve normen gesteld waaraan de sector zou moeten voldoen, evenmin als de doelen die bereikt zouden moeten worden. Eerder wordt gewag gemaakt van een aantal algemene (voor de sector goed geachte) bedoelingen van de gemeente; als geheel is dit daarom een teleurstellend en tekortschietend document. Vernieuwing, (innovatie). De rol van de gemeente wordt gezien als ondersteuning van innovatie binnen de sector en als faciliteerder van nieuwe ontwikkelingen; een door de gemeente gewenste (beargumenteerde) richting aan de ontwikkeling(en) ontbreekt, afgezien van het benoemen van een aantal technische of praktische toepassingen die al (gedeeltelijk) in gebruik zijn. Een toetsing of aanduiding van het (potentieel) belang en in gebruik nemen/houden/van deze (of andere) technologieën ontbreekt , evenals een schets tot een kwantitatief mogelijke bijdrage aan het reduceren van de effecten van klimaatverandering, aan duurzaamheid of circulaire economie. De genoemde innovaties op het gebied van energiegebruik en opwekking zijn (deels) al inbegrepen in de vastgestelde RES 1.0; voor wat betreft de energietransitie van glastuinbouwen gerelateerd is geen sprake van innovatie maar uitsluitend van de noodzaak tot vaststelling van beleidskaders. Dat kennis ontwikkeling en -uitwisseling en scholing een cruciale rol speelt komt bij alle in het document genoemde thema’s (terecht) naar voren, dit is een belangrijk veld en kan ook bijdragen tot verbinding tussen bewoners van HK, en daardoor tot het verkrijgen van draagvlak voor uit te voeren beleid (in brede zin).	Participant 16	30-08-2021
--	----------------	------------

Op logistiek gebied zowel als bij de energie transitie is -ook in algemene zin- meer kennis van mogelijkheden en toepassing van waterstof gewenst en noodzakelijk. Dit kan een belangrijke rol spelen in de transitie visie warmte en is niet specifiek aan de agrarische sector gebonden. De gemeente stelt geen enkele norm of doel voor binnen de sector tav het bereiken van gewenste duurzaamheid, klimaatdoelen, of circulaire economie binnen logistiek en een andere infrastructuur. Prestatieafspraken en/of norm stelling tav te bereiken doelen binnen de sector ontbreken volledig in het document.

Watermanagement

De hiervoor bij kennisontwikkeling en scholing gemaakte opmerking is ook hier van groot belang, evenals het tijdig inschakelen van HKNH en andere experts bij voorlichting e/o uitwerking van plannen voor watergebruik, kwaliteit en beschikbaarheid. De input van de gemeente hierbij dient generiek te zijn en niet toegespitst op individuele gevallen.

Het hierbij noemen van de effecten van een nog niet aanwezig (grootschalig) logies centrum voor buitenlandse gastarbeiders draagt niets bij aan de algemene waterproblematiek . Het hierbij gestelde kader dat hiermee rekening wordt gehouden, is een open deur.

Samenwerking

De hierbij genoemde wens tot betere samenwerking, verbinding, meer begrip en goede onderlinge communicatie gaat op voor vrijwel alle burgers uit de gemeente en is absoluut niet specifiek voor de agrarische sector en zeker niet nieuw, of zou dat niet moeten zijn voor de gemeente. Al jaren wordt de gemeente een slechte communicatie met haar burgers aangerekend en in al die jaren is hier maar zeer beperkte verbetering in gekomen*. De hier aangedragen kaders en oplossingen zijn voor alle sectoren binnen de gemeente en haar burgers van toepassing en niet sector gebonden.

*Suggestie: Een aanvraag in het kader van Versterken Bestuurskracht Noord-Holland 2020 bij de provincie waarvoor 120.000 ter beschikking is gesteld zou een bijdrage aan betere samenwerking en communicatie kunnen leveren.

Ruimtelijke ontwikkeling

Idealiter zouden binnen dit thema de dwarsverbanden en relaties tussen en met andere thema's die van essentieel belang zijn bij het bepalen van een omgevingsvisie worden behandeld en afgewogen, en vervolgens op hun consequenties geanalyseerd. Helaas is dat niet het geval.

Als eerste zou de vraag gesteld moeten/kunnen worden of de in het document genoemde markt behoefte eigenlijk niet de productie behoefte betreft, waarvan de baten uiteindelijk terecht komen bij de voedsel multinationals, en de problemen bij uitvoerende boeren en de burgers

Een verandering in productie behoefte en normen, zowel qua inhoud, hoeveelheid als kwaliteit zou verstrekkende gevolgen kunnen hebben voor landinrichting en gebruik, en een grote bijdrage kunnen leveren aan klimaatadaptatie, energietransitie, duurzaamheid en biodiversiteit. Een verminderde grondbehoefte door introductie van nieuwe initiatieven en kleinschaliger productiesystemen

werkt door in de gehele logistieke keten van de agrarische sector, en kan leiden tot het scheppen van nieuwe natuur, naast plaats voor andere bestemmingen zoals woningbouw, tourisme of infrastructuur ontwikkeling. Dit kan weer andere economische ketens op gang brengen met navenante werkgelegenheid. Het koersdocument bevat geen enkele kritische reflectie op de huidige situatie in breder verband en is daarom tekortschietend en teleurstellend. De koers is "meer van hetzelfde". Het kan als zodanig geen basis vormen voor input in een op te stellen Omgevingsvisie 2023.		
Allereerst onze complimenten voor dit document. We zijn over de grote lijnen blij met hoe een en ander op papier is gezet en geloven dat dit een goede basis is om mee verder te bouwen met elkaar. We zijn dan uiteraard ook verheugd dat wij als gesprekspartner mee hebben mogen denken over de invulling hiervan en zullen dat uiteraard ook graag blijven doen. Op de inhoud hebben we al een en ander aan reacties gegeven en willen daar nog graag het volgende aan aanvullen. Er is niet of nauwelijks iets genoemd over buitendijkse grondaanwinning. Wij hebben dit wel als input meegegeven. We begrijpen dat dit een lastig punt is voor de gemeente, maar we vinden dit voor de agrarische sector in Hollands Kroon een belangrijk onderwerp voor de toekomst en vooral toekomstbestendigheid. Daarentegen zijn we erg blij met het punt over de vrijkomende agrarische bebouwing! We willen ook niet onbenoemd laten dat er ingegaan wordt op de grondbehoefte, maar dat deze tekst nog niet aangepast lijkt te zijn aan de gemaakte afspraken tussen LTO en de gemeente. Wij zien daarbij dus graag dat de expliciet gemaakte afspraak (met Theo Meskers) toegevoegd wordt: zowel LTO als de gemeente onderschrijven de conclusies van het rapport van de AGC, maar geven elkaar wel de ruimte om vanuit hun eigen posities met de conclusies om te gaan. Daarnaast willen we op het gebied van watermanagement toevoegen dat we graag zien dat de gemeente pro-actief de verantwoordelijkheid neemt op dat gebied, dat wil zeggen bij teveel en te weinig water. Denk hierbij aan het zorgen voor berging en afvoer bij regen, met name in de zomer. Eerder is een pilot geweest met de zomerschouw, wat erg succesvol was. Door dit, ook in samenspraak met het waterschap, weer in te voeren zorgen we samen dat de gevolgen van calamiteiten zoals in juni van dit jaar geminimaliseerd kunnen worden. Ook bij te weinig water is de rol van de gemeente cruciaal. De gemeente zal budget moeten vrijmaken om dit te realiseren. Diezelfde pro-activiteit zien we graag bij het beleid rondom de onkruid druk. Het gebeurt nu regelmatig dat bermen te laat gemaaid worden waardoor distels en stekels zich kunnen verspreiden. Hierdoor is het voor de boeren nodig om meer te spuiten op de akkers, iets wat dus voorkomen kan worden door op tijd de bermen te maaien.	Participant 17 Bestuur LTO	30-08-2021

Binnengekomen via e-mail Bij de verkenning van het concept document, de bijlagen en de voorliggende activiteiten valt direct op dat met de aangeleverde stukken geen goed beeld kan worden verkregen. Verbazing 1. Waar is het raadsbesluit? Het zit niet bij de bijlagen, er is geen concept aanbiedingsbrief en er is geen brug te vinden naar eerder vastgestelde sturingsdocumenten of raadsbesluiten. De meest voor de hand liggende onderlegger zou m.i. moeten zijn: de Strategische Visie 'Ruimte voor Rust en Dynamiek'. De gemeentelijke koers in dat document is destijds langs democratische weg en met voldoende participatie van ALLE burgers tot stand gekomen. Tussentijds is beperkt bijgestuurd. Toch is het gedateerd, niet alleen vanwege de inhoud, ook vanwege de Omgevingswet i.o.. 1. Advies 1: Voer eerst de discussie over het koersdocument Omgevingsvisie met het bijbehorende participatietraject. Neem daarin kaders op die voor <i>alle</i> burgers en <i>alle</i> sectoren gelden: economische sectoren, (niet alleen de agrarische). Advies 2. Stel centraal de vraag: WAT WILLEN WE MET HOLLANDS KROON? Advies 3: Stel als politiek duurzaamheidseisen en stel kaders die passen binnen de actualiteit: Daarbinnen kunnen sectoren vrijelijk over hun positie in HK nadenken en kan een discussie op gang komen tussen de sectorale belangen. Bied alleen ruimte aan activiteiten die Hollands Kroon CO2 neutraal, gifvrij en stikstofarm(er) maken. De klimaatveranderingen heeft niet alleen gevolgen maar ook oorzaken. Daarover moet de discussie gaan. Advies 4: Formuleer klimaatambities van Hollands Kroon als een integraal verhaal. Dat geeft houvast. De toekomst van Hollands Kroon staat of valt met het ambitieniveau duurzaamheid. Dat geldt dus ook voor de deelbelangen in onze gemeente waaronder die van de agrarische sector. - nu terug naar het concept document - 2. De agrarische sector wil nadenken over haar houdbaarheid en positie. Dat is een normaal deel van de bedrijfsvoering. Uit literatuur en gesprekken wordt duidelijk dat er behalve kansen ook vele bedreigingen zijn. Logisch dat hier soms ook naar de overheid gekeken wordt: de EU, Den Haag en de gemeente zijn afwisselend in beeld. Groeien bestaat naast uitfaseren. De nieuw vast te stellen kaders voor een toekomstbestendig Hollands Kroon zullen sturend zijn voor wat mag groeien, mag blijven of moet worden afgebouwd. Rijksplannen om, waar nodig, boeren te onteigenen om de stikstofuitstoot omlaag te krijgen en grond te verduurzamen verdienen steun. Dat geldt ook voor de positie van individuele boeren die door nationaal- en Europees beleid en klimaatveranderingen op een doodlopende weg zijn terechtgekomen. De beschikbaarheid van grond, de inrichting en het beheer kunnen niet doorgaan op een wijze die deels oorzaak is van de klimaatverandering. ALLEEN DAN IS ER TOEKOMST !!! 3. Advies 5: Beter: Laat de agrarische sector haar eigen sector koersdocument formuleren op basis van het Koersdocument Omgevingsvisie/strategische visie Hollands Kroon. Nog beter: doe dit niet gemeentelijke organisatie maar adviseer de sector om dit	Participant 18	06-09-2021
---	----------------	------------

samen met de sector uit de regio te doen. **Bedenking 1: De gemeentegrens is niet de juiste schaalgrootte / omlijning om een koersdocument op te baseren. De regionale agrarische samenhang ligt meer voor de hand. Bovendien zijn er binnen de sector grote verschillen die elk om een eigen focus en aanpak vragen.**

4. **Advies 6: Kom met een aantal gemeenten uit de Noordkop met een aantal kaders** waarmee het klimaat en de regionale samenhang en afstemming geborgd is. Meer gedetailleerde invulling kan daarna per gemeente of sub-regio ingevuld worden. Dat kan leiden tot een evenwichtiger beeld van dit gebied. Het ligt voor de hand om ook op regionaal niveau tot probleemstellingen te komen die grenzen van gemeenten overstijgen. De uitspraken die langs die route worden geformuleerd geven de regio meer kracht in de fase van uitvoeren.
5. **Advies 7: Samenwerken en in gesprek zijn is een goede zaak, maar dan met alle sectoren en op een gelijkwaardige wijze..** Bedenking 2: De rol van de sector en die van de gemeente zijn op een hoop gegooid. Wie heeft dit zo georganiseerd? Onterecht. Zo kan geen politieke en maatschappelijke discussie gevoerd worden.
6. De agrarische sector is in Hollands Kroon een grote economische sector. Vraag: Wat moet de gemeentelijke rol zijn? Zijn er redenen om de agrarische sector telkens weer een **status aparte** te gunnen bij lokaal/bestuurlijke zaken? Graag meer inzicht wat de gemeente als haar taak ziet en wat bij de sector thuis hoort. Daarover ontbreekt informatie. **Vraag: Gemeente, lever een kosten-baten analyse, niet alleen in geld, ook een beschrijvende die waarden, kansen en bedreigingen goed in kaart brengt.** Deze informatie hoort in beeld te zijn bij de totstandkoming van het koersdocument Omgevingsvisie. Met het verkregen inzicht kan beter beoordeeld worden of deze discussie en dit koersplan goed van opzet is.
7. De vraagstelling aan de Amsterdam Green Campus (AGC) is tot stand gekomen **zonder** dat inwoners in de gelegenheid zijn geweest hierover mee te denken. Als vraag vanuit de sector is deze voorstelbaar. Niet als vraag van een gemeente. Meer dan eens heeft het er alle schijn van dat de sector functioneert als een staat in een staat. Bedenking: Het bestuur van Hollands Kroon onderkent dit onvoldoende. Beoordeling van de agrarische sector houdt ook in benadeling van andere sectoren en belangen. Dat frustreert de participatie vanuit andere belangen en daarmee van het democratisch proces. Advies: Het sleutelwoord voor de gemeente zou moeten zijn: **BELANGEN AFWEGEN** en regie voeren over de participatie en processen. Samenwerken en het betrekken van alle burgers is belangrijk maar verdient nog steeds een andere behandeling. Advies: geeft uitvoering aan de afsluitingszin van het coalitieakkoord: (uit het hoofd: ☺)
8. De LTO Noord is een zeer gemengd gezelschap. Wat willen ze precies? Alleen groeien, alleen meer grond? Als samenleving hebben we aangestuurd op een bedrijfsvoering die nu deels verantwoordelijk is voor allerlei zaken die misgaan. Van stikstof, CO2 tot risico's in de

sfeer van volksgezondheid door virussen en verspreiding van chemische stoffen in lucht en oppervlaktewater. Het herstel naar een duurzame agrarische transitie, ooit gestimuleerd door de overheid, mag rekenen op solidariteit en gemeentelijke ondersteuning, al zal landelijk en Europees geld eerder aan de orde zijn. Lokaal zal naar een nieuwe balans gezocht moeten worden. Voor onderbouwing is verwijzing naar de lokale kosten-batenanalyse noodzakelijk. 9. Geld speelt een grote rol, ook hier. Onbesproken blijft de rol van grote banken bij innovaties. Innovaties die duurzaam zijn maar op gespannen voet staan met gevestigde belangen krijgen niet de (financiële) steun die zij verdienen. Advies: ondersteun als gemeente agrariërs die oplossingen hebben die in het voordeel zijn van een houdbare toekomst. Nieuwe geldstromen kunnen een oplossing bieden, van belastingen, heffingen tot subsidies. 10. Focus op duurzaamheid, een gemeenschappelijke opgave is de meest in het oog springende en ontbrekende ambitie. Deze is niet enkel agrarisch maar omvat alle aspecten van beleid en verdient een fundamentele discussie in de gemeente. Ede bouwsteen voor de toekomst van Hollands Kroon. Voorlopig tot zover de verzamelde inzichten en reacties op het concept koersdocument, voor zover passend te maken.		
Gebundelde reactie gemeente		
- Duurzaamheid, natuur en biodiversiteit: Er zijn via het participatietraject meerdere reacties binnen gekomen over het aanscherpen van het koersdocument op het gebied van duurzaamheid. Om deze reden is er aan het koersdocument een hoofdstuk 'focus op duurzaamheid' toegevoegd. Er wordt veel gepubliceerd over kringlooplandbouw, biologische landbouw en natuurinclusieve landbouw. We zoeken naar de blauwdruk van het nieuwe systeem van de toekomst, echter ligt deze niet zo even op de plank. Er is niet één oplossing. Daarnaast moeten we realistisch blijven. Niet alle duurzaamheidsmaatregelen die in omloop zijn, zijn geschikt voor grootschalige landbouw en je kunt ook niet alle maatregelen in een korte periode doorvoeren omdat dit te grote veranderingen in de bedrijfsvoering te weeg brengt. Om te zorgen dat de doelstellingen van gemeente Hollands Kroon zowel ambitieus als haalbaar zijn, zijn we in gesprek gegaan met LTO, Greenport, AGC en experts op het gebied van duurzaamheid in de agrarische sector. Dit heeft de basis gevormd voor het nieuwe hoofdstuk over duurzaamheid dat is toegevoegd aan het koersdocument. - Gesprek gewasbescherming: Verzoek vanuit de participatie ronde om een overleg te faciliteren tussen de agro sector, bewoners,		

en het waterschap over eventuele aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen en medicijnresten in het oppervlakte water. Dit is als uitwerking toegevoegd aan het koersdocument.

- **Landschapsbeheer:** Landschapsbeheer en bijzonder landschap vormen onderdeel van de nieuwe omgevingsvisie 2023. Deze onderwerpen worden in dit document verder toegelicht.